

АЦЭНАЧНАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ

ЯК СВЕДЧАННЕ

ЦЫВІЛІЗАВАНАСЦІ ЭКАНОМІКІ

КАБ ВАС НЕ ПАДМАНУЛІ

Працэс змен у нашай эканоміцы сёння суправаджаецца нараджэннем розных, невядомых раней форм дзейнасці. Адна з іх, якую пры ўмове цывілізаванасці, напрыклад, прыватызацыі ў нашай краіне, неабходна было запатрабаваць яшчэ ўчора, — ацэначная дзейнасць. Неяк адзін з маіх суразмоўцаў заўважыў: прыватызацыю, маўляў, можна параўнаць з бутэрбродам, у якога тры кампаненты — чорны хлеб, сметанковае масла, чорная (для кагосьці — чырвоная) ікра. Дык вось — цалкам бутэрброд некаторыя страўнікі, якія грэх абвінаваціць у адсутнасці апетыту, не ўспрымаюць. А (задаволіўшы, безумоўна, свае фізіялагічныя патрэбы) хлеб з маслам аддаюць іншым ці хутчэй — пакідаюць іншым. Хто спрытнейшы, той, вядома, справа, паспее яшчэ занесці свой зуб над слоем сметанковага масла. Астатнім і гэткага шчасця не ўбачыць.

Ужо пройдзены этап (ці ўсё ж такі — пройдзеныя этапы!) прыватызацыі некалькі разоў, як лічаць некаторыя, абышліся без ацэнкі тых аб'ектаў і суб'ектаў, якія, карыстаючыся падказаным вобразам-параўнаннем, можна назваць чорнай (альбо — каму ўжо як падабаецца — чырвонай) ікрой. Як і многія іншыя працэсы, ацэнка нерухомаасці (безумоўна, ні ў якім разе не па віне тых людзей, каторыя ёю займаюцца) у нашай краіне страшэнна адстае. Здавалася б, усё проста: пакупнік павінен быць перакананы, што набывае нешта па найбольш выгаднай цане,

(Заканчэнне на 3-й стар.)

ВЯСНА. БЯРОЗАВІК.

З асаладай частуецца бярозавым сокам Ірына ДАВАНЦЕЙЧЫК (на здымку). Яна працуе ў Пружанскім лягасе, дзе заўсёды па вясне шмат здабываюць гэтага каштоўнага напітку. Ён не толькі прыемны на смак, але і вельмі карысны для здароўя.

Вопытныя сокаборшчыні ў лягасе загадзя намячаюць дрэвы, наладжваюць у лесе невялікія базы. Тут кругласутачна дзяжуряць чатыры-пяць чалавек. Усяго лягас мае нарыхтаваць не менш пяцісот тон бярозавога соку.

Фота Рамана КАБЯКА.

СТАРАЖЫТНЫ ГОРАД НА СЛУЧЫ

Будынак кінатэатра ў Слуцку.

(Працяг фотарэпартажу на 5-й стар.)

ВІЦЕБСКАЙ РАТУШЫ — ЧАТЫРЫ СТАГОДДЗІ

«...К ОЗДОБЕ МЕСКОЙ»

Паводле вызначэння шматлікіх слоўнікаў, тэрмін "ратуша" абазначае орган самакіравання ў гарадах сярэднявечнай Еўропы, а таксама будынак, дзе гэтае самакіраванне размяшчаецца. Паходзіць слова ад нямецкага Rathaus (Rat — савет. Haus — дом) і ў беларускую мову прыйшло з польскай (ratusz). У лацінскай мове ёсць яшчэ адзін адпаведнік гэтаму паняццю — municipium (абшчына, якая кіруе сабой сама), ад якога ўтварылася слова "муніцыпалітэт", што шырока ўжываецца сёння ў многіх еўрапейскіх мовах.

На жаль, менавіта муніцыпалітэтамі сталі называць у нас апошнім часам гарадскія саветы, пакінуўшы па-за ўвагаю годны і раўназначны яму па сэнсе тэрмін "ратуша", які бытаваў у сьвядомасці насельнікаў Беларусі на працягу больш чым пяці стагоддзяў. Сёння разуменне яго амаль цалкам страчана, а нешматлікія будынікі беларускіх ратуш, якія захаваліся да нашага часу, паўсюдна выкарыстоўваюцца не па прызначэнні, што далёка не спрыяе рэабілітацыі іх гістарычнага сэнсу.

Віцебскай ратушы ў 1997 годзе спаўняецца 400 гадоў. Як праява культурнага нігілізму, у сьвядомасці большасці гараджан яна існуе зараз пад ганебнай назвай "каланча" (дазорная вышка пажарнай часткі), што, думаем, не магло сасніць нават у найгоршым сне ні паны Рады, ні каталіцкія ды праваслаўныя біскупы, ні паны ад шляхты, што сабраліся на вальны сойм у Варшаве ў сакавіку 1597 года. А менавіта там у 17 дзень месяца каралём і вялікім князем Жыгімонтам III Вазам "з особлівае ласкі господарской" быў падлі-

саны Віцебску прывілей на самакіраванне, каб і гэты горад "з іншымі месцамі нашымі галоўнымі, яко в короне Польской, так и в Великом Княжестве Литовском поровнати".

Прывілей на вольнасці ў той час насіў найменне "магдэбургскага права" — ад імя ўсходнянямецкага горада Магдэбурга, якому першаму быў нададзены такі дакумент яшчэ ў XIII стагоддзі. Атрымаўшы прывілей на магдэбургскае права, горад звычайна ператвараўся ў самастойную юрыдычную адзінку ў межах дзяржавы, а яго насельнікі набывалі дадатковыя правы, якімі не карысталіся іншыя жыхары краіны. Магдэбургскае места адразу выходзіла з-пад юрысдыкцыі караля, князя, старасты або ваяводы і атрымлівала магчымаасць ствараць уласныя органы суда і кіравання.

Органам гарадскога самакіравання становіўся магістрат, які складаўся з рады і лавы. У раду выбіраліся бурмістры і радцы (райцы), якія спраўлялі функцыі гарадскога ўлады і суда па маёмасных і грамадзянскіх справах, у лаву — лаўнікі, якія пад старшынствам войта вырашалі судовыя крымінальныя справы. Месцам пасяджэнняў гарадскога магістрата быў будынак ратушы, які гараджане мелі права ўзвесці толькі пасля атрымання прывілея на вольнасці. "Мещане места Витебского ратуш к оздобе меской збудовати и фундовати повинны будут" — было запісана ў даравальнай грамаце Жыгімонта III.

Ратуша заўсёды ўзводзілася ў цэнтры грамадскага і эканамічнага жыцця — на рынкавай пло-

шчы, якая ў Віцебску к канцу XVI стагоддзя перамясцілася з Ніжняга замка на Узгор'е. На першым паверсе ратушы звычайна размяшчаліся "крамніца", дзе гандлявалі рамеснымі вырабамі, "яткі" для захоўвання хлеба і мяса, "пастрыгальня" для стрыжкі сукна, "бочка мерная" для сыпучых і "медніца медная" для вадкіх прадуктаў, а таксама васкабойня, або "капніца", для таплення воску. Іншыя памяшканні адводзіліся для пасяджэнняў магістрата. Часам будынак ратушы аздабляўся званам, уладкаваным на вежы, або гадзіннікам. Паколькі магдэбургскае права давала гараджанам прывілей на асобныя льготы і перавагі пры гандлі, побач з ратушай звычайна ўзводзіліся гасціны двор і склады. "Дом гасціны" прызначаўся для прыезджых купцоў (гасцей). І ўтрымліваць яго меў права толькі горад, папаўняючы атрыманымі даходамі сваю скарбонку. Уласнасцю места былі таксама склады і крамы на рынку, за карыстанне якімі з гандляроў спаганялася арэндная плата.

Як выглядала першая віцебская ратуша, сёння сказаць складана. Напэўна, так, як і большасць аналагічных збудаванняў свайго часу. У прывілеі Жыгімонта III чытаем: "К тому теж крамници и коморы для складання речей и товаров, так теж ятки мясные, пострыгальню, торговое, перевоз на реке Двине и на Лучосе, лавню мескую на пожиток того места збудовати вольность надаем, дом тех гостиный для людей приезджих купецких, с вагою мескою". Вядома, што на тагачаснай ратушы знаходзіўся звон, які пасля

(Заканчэнне на 4-й стар.)

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

БЕЛАРУСЬ — УКРАІНА

Адбыўся афіцыйны візіт у Беларусь міністра замежных спраў Украіны Генадзя Удавенкі. Г. Удавенка быў прыняты Прэзідэнтам А. Лукашэнкам, адбылася яго сустрэча з прэм'ер-міністрам С. Лінгам, іншымі афіцыйнымі асобамі. «У беларуска-ўкраінскіх адносінах няма практычна ніякіх праблем», — заявіў А. Лукашэнка.

НА ЗДЫМКУ: у час сустрэчы прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Сяргея ЛІНГА з міністрам замежных спраў Украіны Генадзем УДАВЕНКАМ.

МІЖНАРОДНАЯ АРЭНА

МІНСК
НЕ БАЧЫЦЬ ПЕРАШКОД

Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Аўстрыі Валянцін Фісенка, які з'яўляецца кіраўніком пастаяннай дэлегацыі Рэспублікі Беларусь у АБСЕ, выступіў на пасяджэнні Пастаяннага савета гэтай арганізацыі, якое прайшло ў Вене.

Як паведамілі ў адзеле друку і інфармацыі МЗС Рэспублікі, беларускі дыпламат прыцягнуў увагу членаў савета да прайшоўшай у Мінску міжнароднай канферэнцыі «Перспектывы стварэння ў Цэнтральнай і Усходняй Еўропе прасторы, свабоднай ад ядзернай зброі», удзел у якой прыняў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка. Валянцін Фісенка падкрэсліў, што ў існуючай у Еўропе ваеннапалітычнай абстаноўцы Беларусь не бачыць перашкод на шляху падпісання дакумента аб неразмешчэнні ядзернай зброі ў рэгіёне.

СУСТРЭЧА Ў ПРЭЗІДЭНТА

ДЗЯКУЙ, «КОКА-КОЛА»

Шляхі далейшага супрацоўніцтва Беларусі з кампаніяй «Кока-Кола» былі разгледжаны на сустрэчы яе прадстаўнікоў з Прэзідэнтам рэспублікі Аляксандрам Лукашэнкам. Дэлегацыю гасцей узначаліў прэзідэнт кампаніі «Кока-Кола» Мухтар Кент.

«Мы ўдзячныя гэтай суветна вядомай карпарацыі па вытворчасці безалкагольных напіткаў за тую ўвагу, якую яна аказвае нашай краіне, — сказаў у сваім прывітанні А. Лукашэнка. — Са свайго боку, мы будзем падтрымліваць добрыя намеры ў сіду нашых магчымасцей».

За два гады работы на беларускім рынку кампанія інвеставала ў яго развіццё 34 мільёны долараў ЗША. Аб'ём продажу прадукцыі павялічыўся больш чым у 10 разоў.

ТАВАРЫ З КІПРА

14 красавіка ў Мінску міністр знешнеэканамічных сувязей Рэспублікі Беларусь Міхаіл Марыніч адкрыў выставу тавараў Рэспублікі Кіпр. У адкрыцці экспазіцыі прыняў удзел міністр гандлю, прамысловасці і турызму Рэспублікі Кіпр Кіпрыякас Хрыстофі.

НА ЗДЫМКУ: выставу адкрывае Міхаіл МАРЫНІЧ.

ПАРТЫЙНАЕ ЖЫЦЦЁ

З'ЕЗД
САЦЫЯЛ-ДЭМАКРАТАЎ

10—13 красавіка ў Мінску гасцілі кіраўнікі ўсіх сацыял-дэмакратычных арганізацый так званых Балта-Чарнаморскага раёна па запрашэнню Беларускай

сацыял-дэмакратычнай партыі «Народная грамада». Прадстаўнікі з Украіны, Расіі, Польшчы, Літвы, Латвіі, а таксама з Германіі і Швецыі ўзялі ўдзел у міжнародным семінары «Асаблівасці трансфармацыі посттаталітарнага грамадства ў дэмакратычнае ў Беларусі», які арганізавалі беларускае аддзяленне фонду Фрыдрыхс Эберта і фонд братаў Луцкевічаў. Яны прысутнічалі на другім нечарговым з'ездзе БСДП НГ.

З'езд «Народнай грамады» адбыўся амаль паўпаўна ў памяшканні, якое для такіх мэтаў наўрад ці прызначана: у былой сталойцы ВПШ. Арганізатары тлумачаць гэта тым, што гаспадары літаральна ўсіх памяшканняў, да якіх яны звярталіся, адмовілі, баючыся пераследу. Галоўнымі пытаннямі, якія павінен быў зацвердзіць з'езд беларускіх сацыял-дэмакратаў, было азначана зацвярджэнне сімволікі і выбарне старшыні ЦК партыі.

У якасці сімволікі партыі з'езд зацвердзіў стылізаваны бела-чырвона-белы сцяг з ружай у цэнтры. Старшынёй Цэнтральнага камітэта партыі быў абраны Мікалай Статкевіч.

БЕЛАРУСКІЯ ГАСТРОЛІ

АПЛАДЗІРУЕ
ПРЭЗІДЭНТ БРАЗІЛІ

11 красавіка ў горадзе Манаусе (Бразілія) у рамках Першага міжнароднага фестывалю беларускай опернага трупы дала прадстаўленне оперы Джузепе Вердзі «Травіята». У галоўных ролях выступілі Наталля Кастэнка, Эдуард Пелагейчанка, Аркадзь Саўчанка, дырыжыраваў Урс Шнайдэр (Германія).

На спектаклі прысутнічаў прэзідэнт Бразіліі Фернанда Энрыке Кардоса, які прыляцеў у Манаус са сталіцы спецыяльным рэйсам у суправаджэнні шматлікіх дзяржаўных дзеячаў.

УЗНАГАРОДЫ «БАТЛЕР ТРАСТ»

ПРЫНЦЭСА І
МІНСКАЯ ШКОЛЬНІЦА

У музеі каралевы Вікторыі і прынца Альберта ў Лондане адбылося ўручэнне штогадовай узнагароды «Батлер траст» за асобныя заслугі ў выхаванні і гуманітарнай галінах.

Сярод узнагароджаных быў афіцэр Р. Гібсан, які па праву лічыцца энтузіястам развіцця брытанска-беларускага супрацоўніцтва.

Як паведамілі ў адзеле друку і інфармацыі беларускага Міністэрства замежных спраў, у віншаванні дыпламантаў данай прэміі прынялі ўдзел саветнік пасольства Беларусі ў Вялікабрытаніі В. Галубовіч і мінская школьніца В. Наварко. Наведанне беларускай дзяўчынкі Вялікабрытаніі ў якасці «маленькага пасла Рэспублікі Беларусь» стала магчымым дзякуючы садейніцтву нашага дыпламатычнага прадстаўніцтва.

Патрон фонду «Батлер траст» прынцэса Ганна, дачка каралевы Лізаветы II, якая прымала ўдзел у цырымоніі, правяла гутарку з юнай прадстаўніцай нашай рэспублікі. Іх размова прыцягнула ўвагу прадстаўнікоў англійскай прэсы.

ВЕСТКІ З КАМАРОЎКІ

«СЛАВЯНСКІ НАБАТ»

Дзяржаўнае прадпрыемства «Мінскі Камароўскі рынак» вырашыла займаць уласнае друкаванае выданне. Газета, якая атрымала назву «Славянскі набат», ужо зарэгістравана ў Дзяржкамдруку. Яе тэматыкай будзе асвятленне працоўнага жыцця калектыву, друкаванне розных нарматыўных актаў, якія датычацца прадпрыемства, а таксама «матэрыялаў у падтрымку палітыкі Прэзідэнта і таго курса, які ён праводзіць».

«Славянскі набат» плануецца выдаваць на рускай і беларускай мовах пяць разоў на тыдзень.

ДЭМАГРАФІЯ

ГОМЕЛЬШЧЫНА СТАРЭЕ

Статыстыка сведчыць, што за мінулы год натуральнае зніжэнне насельніцтва ў Гомельскай вобласці склала 6 700 чалавек. Пры сярэдняй нараджальнасці ў дзень 42 немаўлята паміраюць 59 чалавек. Такая тэндэнцыя з нараджальнасцю існуе ўжо не першы год. Сказваецца агульнае старэнне насельніцтва вобласці, якое назіраецца ўжо даўно, а асабліва — пасля чарнобыльскай катастрофы. Цяпер на Гомельшчыне больш паловы жыхароў маюць узрост звыш 50 гадоў.

БЕЛАРУСКАЯ НАФТА

ТОЛЬКІ ДЛЯ КАЛГАСАЎ

Аб'ёмы здабычы беларускай нафты ў гэтым годзе складуць 1 мільён 200 тысяч тон, што дазволіць атрымаць у працэсе перапрацоўкі 140 тысяч тон бензіну і 300 тысяч тон дызельнага паліва. Гэта гаручае, як вядома, рэалізуецца па фіксаваных цэнах, якія значна ніжэйшыя за цэны на нафтапрадукты, вырабленыя з купленай сыравіны. Менавіта таму, улічваючы цяжкасці сёлетняй пасяўной кампаніі, у гэтым годзе 90—95 працэнтаў айчыннага гаручага будзе накіравана на патрэбы сельскай гаспадаркі. І кожны адміністрацыйны раён атрымае па 90 тон бензіну і 240 тон саларкі.

СХОД БНПА

У Беларускай політэхнічнай акадэміі адбыўся сход членаў Беларускай навукова-прамысловай асацыяцыі (БНПА). Былі абмеркаваны і прыняты асноўныя напрамкі дзейнасці гэтага буйнейшага грамадскага аб'яднання прамыслоўцаў у бягучым годзе. У працы сходу прыняў удзел прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь Сяргей Лінг.

НА ЗДЫМКУ: удзельнікі сходу БНПА знаёмяцца з выставай аргтэхнікі.

МАЛЕНЬКІЯ РАДАСЦІ

БЕСПРАЦОЎЕ АДСТУПАЕ

Калі на 1 студзеня 1997 года ў Беларусі было афіцыйна зарэгістравана 182 480 беспрацоўных, то на 1 красавіка гэты паказчык знізіўся да 177 965.

І агульны ўзровень беспрацоўя да агульнай колькасці працаздольнага насельніцтва на сёння складае 3,2 працэнта. Аналіз паказвае, што менш за ўсё беспрацоўных у Мінску — 1,9 працэнта, а найбольш у Гомельскай вобласці — 4,1 працэнта...

Разам з тым расце колькасць вакансій. Сёння ў краіне пустуюць 21 168 рабочых месцаў, з іх для рабочых — 16 489.

ЭКАЛОГІЯ

САЛГОРСКІЯ ШТРАФНІКІ

За мінулы год кіраўніцтву аб'яднання «Беларуськалій» паступіла трыста скаргаў ад жыхароў навакольных вёсак на тое, што ў месцах шахтных падпрацовак дэфармуецца жылля дамы, прысядзібныя пабудовы, гінуць садовыя насаджэнні. Задаволена крыху больш чым палавіна скаргаў. І ўсё роўна затраты на кампенсацыю ўрон, на рамонт пабудовы, калодзежаў перавысілі мільярд рублёў. Сто мільёнаў рублёў выплачана ў выглядзе кампенсацыі за гібель пладоўных дрэў, кустоў.

«Беларуськалій» штомесяц плаціць каля 6 мільярдаў рублёў экалагічнага падатку.

АХОВА ЗДАРОЎЯ

ПРОЦЫДЫФТЭРЫЙНАЯ
КАМПАНІЯ

Масавая вакцинацыя насельніцтва Беларусі супраць дыфтэрыі, якая праводзілася ў маі-чэрвені мінулага года, падоўжана, дала свае станоўчыя вынікі. Захворванне на дыфтэрыю ў рэспубліцы знізілася больш чым у паўтара раза. Калі ў 1995 годзе было зафіксавана 322 выпадкі дыфтэрыі, то ў мінулым — 179.

Раней ад дыфтэрыі штогод паміралі 6—7 чалавек, летас жа быў зарэгістраваны ўсяго адзін такі выпадак. Спецыялісты мяркуюць, што цяпер захворванне на дыфтэрыю знізіцца яшчэ больш, таму што асноўная частка параконых ёю ў мінулым годзе захварэла яшчэ да кампаніі па імунізацыі насельніцтва, у ходзе якой было прывіта звыш 6 мільёнаў чалавек.

ЗРОБІМ САМІ

ТРАЛЕЙБУС БЕЗ ПРАВАДОЎ

Доследная мадэль тралейбуса «гармоніка» з нізкай пасадак будзе выраблена на вытворчым аб'яднанні «Белкамунмаш» у другой палове сёлетняга года, а масавая вытворчасць яго пачнецца праз год. Для руху тралейбуса будзе выкарыстоўвацца пераменны ток, што дазволіць значна скараціць затраты электраэнергіі. Больш таго, усталяўка акумулятараў дасць магчымасць новай машыне перамяшчацца без кантакта з электрасеткай на працягу 1,5—2 кіламетраў. Умяшчальнасць тралейбуса 333-й мадэлі — 166 пасажырскіх месцаў.

На ВА «Белкамунмаш» распрацаваны таксама прыніцы новай транспартны сродак — электробус. Рух машыны будзе забяспечваць акумулятары — малекулярныя накіраваныя, падзарадка якіх будзе ажыццяўляцца па меры расходавання энергіі.

Зборшчыкі малака, якім мясцовыя ўлады аказваюць дапамогу, збіраюць каштоўны прадукт ад кароў, якіх трымае прыватнік. Прыкладам таму Хораўскі сельскі Савет Пружанскага раёна, у якім дваццаць вёсак. За кожны літр малака гаспадар падвор'я атрымлівае тры тысячы рублёў. Гэта нядрэзная прыбыўка да заробкаў, пенсій.

НА ЗДЫМКУ: адзін з малаказборшчыкаў сельсавета Мікалай НОВІК з унукам Паўлам.

Фота Рамана КАБЯКА.

КАБ ВАС НЕ ПАДМАНУЛІ

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)

гандляр жа — прадае па максімальна магчымай цане. Без дапамогі ацэншчыка як спецыяліста тут не абыйсцяся. А ў нас жа ацэнная дзейнасць робіць толькі першыя крокі. Шмат што, шмат якія ідэі, праекты праходзяць на энтузіазме, дзякуючы энергічнасці і запалу, прыкладам, такіх людзей, як кіраўнік грамадскага аб'яднання — Беларускай асацыяцыі ацэншчыкаў — Ігар БАНДАРЭНКА. З ім і гутарыць наш карэспандэнт.

— Ігар Барысавіч, перш-наперш хацелася б пазнаёміць чытача з самай асацыяцыяй... Як даўно яна створана?

— Пра стварэнне Беларускай асацыяцыі ацэншчыкаў было абвешчана летась у маі — на канферэнцыі "Нерухомасць Беларусі". Прысутнічалі тады ўсе галіны ўлады, арганізацыі і структуры, якія займаюцца нерухомасцю ва ўсіх яе формах. Удзельнічалі і прадстаўнікі Адміністрацыі Прэзідэнта. Болей таго, канферэнцыя спадарожнічала выстава, дзе і Адміністрацыя Прэзідэнта прадставіла аб'екты, якія гатова была прапанаваць у арэнду. Канферэнцыя аб'яднала як быццам усіх зацікаўленых асоб, усе міністэрствы. Пра сваё стаўленне да сітуацыі ў сферы нерухомасці дакладваў нават адзін з віцэ-прэм'ераў.

І вось як бы лагічным завяршэннем канферэнцыі стаў даклад прэзідэнта заходняй біржы нерухомасці, які даў падрабязную характарыстыку стану, ролі ацэннай дзейнасці. Гэтая ж тэма гучала і ў выступленнях, дакладах. Чыноўнікі і прадпрыемальнікі — усе амаль у адзін голас сцвярджалі, што працэсу куплі-продажу павінна спадарожнічаць рэальная ацэнка. На канферэнцыі і абвясцілі пра стварэнне Беларускай асацыяцыі ацэншчыкаў. Заснавальнікамі сталі чатырнаццаць чалавек, бо гэта асацыяцыя фізічных, а не юрыдычных асоб. Такая дэталі таксама, мяркую, пра многае гаворыць. Мы не столькі выконваем камерцыйныя задачы, колькі спрабуем паўплываць на грамадскую думку, на змяненне адносін да працэсу прыватызацыі.

— Прабачце за трывіяльнасць пытання, але ўсё ж такі якая асноўная задача Беларускай асацыяцыі ацэншчыкаў?

— Легалізацыя ацэннай дзейнасці, пастаноўка яе на практычны і навуковы ўзровень і аб'яднанне вакол арганізацыі спецыялістаў. Ніякай у нас няма пагоні за колькасным складам. Галоўнае — даць магчымасць ужо існуючым спецыялістам з большай эфектыўнасцю прабіваць руціннае мысленне многіх чыноўнікаў і ўстаноў у цэлым, ад якіх залежнасць працэсу прыватызацыі — найвелізарнейшая.

Мы імкнемся ўкараніць прафесію ацэншчыка, сам від такой дзейнасці, як ацэнка.

— Вы ўжо маеце за плячыма багаты вопыт судакранання і з чыноўнікамі, і ў цэлым з самымі рознымі катэгорыямі насельніцтва, што датычыць ацэннай дзейнасці. Якое ў абыяцеля складваецца ўражанне пра вашу працу, вашу дзейнасць, вашы задачы?

— На вялікі жаль, не толькі ў абыяцеля, але і ў людзей, якія, здавалася б, дамагаюцца перамен у грамадскім і эканамічным пераўладкаванні нашага жыцця, складваецца ўражанне пра нас як пра старызнаў. Маўляў, ацэншчык ён павінен машыны, нейкую мэблю і гэтак далей...

— Добра, а калі не старызнаў, то хто ўсё ж такі ацэншчык на самай справе?

— Я б так сказаў, ацэншчык — гэта рэферы. Адзіны чалавек, які бярэ на сябе адказнасць за вызначэнне цаны ці то кватэры, ці то дома, ці то нейкага іншага аб'екта. Ацэнка — гэта свайго роду гарантыя, што вас не падманулі, што вы самі сябе не падманулі.

— Дазвольце адно няёмкае, магчыма, пытанне. Але, ведаючы нашу сённяшнюю і ўчарашнюю рэчаіснасць, само з языка просіцца. Наша грамадства наглядзелася на ўсялякіх там маклераў, на прайдзісветаў. Дзе гарантыя, што з прыходам у сферу куплі-продажу нерухомасці ацэншчыкаў прыйдуць нармальныя, цывілізаваныя ўзаемаадносіны двух бакоў, будуць улічвацца іх інтарэсы?

— Ацэншчык — гэта як доктар...

— Дык, можа, ёсць у вас і свае клятвы Гіпакрата?

— Калі хочаце — якраз клятва. Праўда, пакуль што называецца яна па-іншаму — кодэкс этыкі. Думаем развіць гэты ці не асноўны маральны, калі можна так сказаць, дакумент у кодэкс гонару. У Германіі, між іншым, арганізацыя, падобная нашай, называецца Саюз прызгануўшых экспертаў. Ацэншчык не мае права памыліцца. Токер далучыць пралікі — у выніку атрымаецца брак. А пра якую памылку гаварыць нам, калі часцей за ўсё купля альбо продаж нерухомасці — пытанне жыцця для чалавека. Ад гэтага залежаць лёсы.

— Але ж сёння ў краіне няма законаў, рэгулюючых вашу, ацэншчыкаў, дзейнасць. Жулікі і прайдзісветы могуць рукі нагрэць тысячамі долараў пры продажы ўсяго адной толькі кватэры.

— Так і будуць награвіць, пакуль таму ж маклеру, няхай сабе і прыватніку, у выкананне не скажуць, што здзелка цудоўная, але, пакуль не будзе незалежнай ацэнкі, яна не з'яўляецца сапраўднай. У Расіі ўжо, пасля адпаведнага ўказа, да гэтага прыйшлі.

— І ўсё ж такі пра гарантыі, якія спадарожнічаюць ацэннай дзейнасці...

— Незалежны эксперт не мае права падмануць, салгаць. У кожнага прафесіянальнага ацэншчыка — нумарная пячатка, пашпарт, хаджэнне якога ажыццяўляецца па ўсёй Еўропе. Калі я прыму бок заказчыка, кліента або пакупніка, або гандляра — і мяне зловіць на гэтым, — то я імгненна аўтаматычна пазбаўляюся сваёй працы, пазбаўляюся права на ацэнку. Дык хіба ж не лепш ажыццявіць многа здзелак, атрымаць нармальны ганарар за кожную

з іх, чым, атрымаўшы хабар за адну з іх, пазбавіцца работы на ўсё жыццё? Трэба яшчэ ўлічваць і такі момант, які характарызуе неабходнасць, значнасць ацэннай дзейнасці.

Звяртаюцца да нас з нядаўна створанага банка. Сітуацыя наступная. Таварыства з абмежаванай адказнасцю заключыла дамову з банкам, пайшла крэдытная лінія. І літаральна побач з банкам пачалі будаваць, ствараць на базе былой сталовай рэстаран, такі сучасны, элітны рэстаран-клуб. Дакладней — рэканструяваць пад гэтую задуму памяшканне заводскай сталовай. Фірма пастаянна брала грошы ў банку пад рэканструкцыю, зразумела. У хуткім часе па вадзе пайшлі, што называецца, бурбалкі. Рэстаран яшчэ не працуе. Грошы вярнуць не могуць. Няма іх. Банк бярэ на свой баланс гэтую пакуль што сталовую, каб з часам прадаць яе. Запрашаюць для ацэнкі. Першае, аб чым пытаюся, — колькі ўклалі, за колькі хацелі б прадаць. Называюць, дапусцім, чатырыста тысяч умоўных адзінак, — а ўсё, што стварылі з сталовай, уключаючы само памяшканне, каштуе не болей ста тысяч адзінак. Значыць, з самага пачатку і банк, і таварыства з абмежаванай адказнасцю працавалі без асаблівых разлікаў, без вызначэння, без ацэнкі перспектывы.

— Вы працуеце і ў сферы ацэнкі бізнесу?

— Мы ацэньваем усё — ад плінтуса да бізнесу. У нас у дзяржаве не ацэньваецца мазгавая дзейнасць. А тыя ж бізнес, поспех любога прадпрыемства часцей залежаць ад самой ідэі. Дык вось, як вызначыць кошт ідэі, правільнасць, грамадскасць праекта? У нас жа бізнес, прадпрыемальніцтва таму і развіваюцца рыўкамі, бо няма сур'ёзнай ацэнкі.

Размова з Ігарам Бандарэнкам прымушае задумацца. І не толькі таму, што ўсім настроем суб'еднік штурхае да высновы: няма сумленнай ацэнкі — няма сумленнага бізнесу.

Пакуль што ацэнная дзейнасць — як быццам па-за дзяржаўнай зацікаўленасцю. Няма і закона "Аб ацэннай дзейнасці ў Рэспубліцы Беларусь". Законапраект з такой назвай быў падрыхтаваны для цяпер ужо былога Вярхоўнага Савета. Як далей будзе развівацца падзеі ў галіне законатворчасці, звязанай з ацэнкай, прадгледзець амаль што немагчыма.

Займаючыся абстрактнай палітыкай, і самі палітыкі, і дзяржаўныя чыноўнікі часцей за ўсё не заўважаюць, што канкрэтна можа папоўніць бюджэт, што канкрэтна паўплывае на гарантываны дабрабыт народа. Незалежная ацэнная дзейнасць, якая падначальваецца закону ў сэнсе ўпарадкавання, разумнай арганізацыі, — адзін з найважнейшых аспектаў у эканамічных пераўтварэннях.

У складзеным ужо законапраекце ўлічаны тры галоўныя пастулаты: рынковая цана (а не балансовая, у гэтым — прынцыповая розніца ў падыходах да ацэнкі), аб'яднанне банкаўскіх сістэм, падрыхтоўка прафесіянальных ацэншчыкаў.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

КРЫМІНАЛ

ІНКАСАТАР — ПРАФЕСІЯ НЕБЯСПЕЧНАЯ

Нядаўна ў Гродне было здзейснена злачынства, якое ўзрушыла грамадскасць не столькі велічыняй нанесенага ўрону, колькі нахабнасцю і агрэсіўнасцю грабежнікаў, якія старанна спланавалі акцыю. Быў учынены напад на інкасатараў гродзенскага філіяла "Прыорбанка". Адзін служачы лёгка паранены. Злачынцы (хутчэй за ўсё, у яго былі саўдзельнікі), які завалодаў аўтамабілем і грашыма ў суме звыш аднаго мільярда беларускіх рублёў, удалося знікнуць.

Уся абласная міліцыя, у тым ліку ўчастковыя і работнікі ДАІ, былі падключаны да вышуку. Адпрацоўваліся розныя версіі. Неабходна было высветліць, учынены гэты грабеж заезджай "брыгадай" ці адзіночкай, ці маюць да яго дачыненне супрацоўнікі банка альбо інкасацыйнай службы і г. д. У аператыўным пошуку прымалі ўдзел органы КДБ. Перад пагранічнікамі была пастаўлена задача прадупіць уцёкі злачынцаў з краіны.

Гэта адно з самых дзёрзкіх злачынстваў за апошнія пяць гадоў. Праўда, напады на банкі і іх служачых мелі месца і раней. У 1995 годзе супрацоўнік інкасацыйнай брыгады, які перавозіў грошы з Віцебска ў Мінск, забіў свайго напарніка і паспрабаваў уцячы. Аднак вартавыя правапарадку спрацавалі аператыўна: аўтамабіль са злачынцам быў блакіраваны ў раёне Плешчаніч. Узікла перастраўка, грабежнік быў забіты.

У 1996 годзе на міліцыянера, які ахоўваў уначы час крупскі філіял "Аграпрамбанка", напаў раней судзімы жыхар гэтага раёна — сужыцелька злачынцы. Грабежнік аглушыў ахоўніка, завалодаў яго аўтаматам і буйной сумай грошай. Аднак ужо праз суткі ён быў затрыманы на чыгуначнай станцыі Асіповічы.

Яшчэ адна злачынная акцыя была ўчынена ў Кобрыве. Грабежнік-дылетант спрабаваў зрабіць налет на пункт абмену валюты, але адрозж быў затрыманы.

На думку некаторых супрацоўнікаў МУС, у бліжэйшай будучыні банкаўскія ўстановы краіны будуць падвяргацца нападам яшчэ часцей, таму што злачынстваў, асабліва звязаных з замахамі на асобу, а таксама арганізаваных злачынных групак становіцца ўсё больш.

Сяргей АНІСЬКО.
("Белорусская деловая газета").

Высокатэхналагічнае абсталяванне для Добрушскага фарфаравага прадпрыемства, якое выпускалася толькі ў Расіі, узамен маральна састарэлага выпуска на Баранавіцкім станкабудаўнічым заводзе. Фармавачная і ліцейная лініі былі куплены за рублі, а прадукцыю, якая выраблена на іх, можна з поспехам прадаваць за валюту.

НА ЗДЫМКУ: на абмеркаванні мастацкага савета вынесена чарговая распрацоўка добрушскіх майстроў.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА.

Герб, нададзены Віцебску паводле прывілея 1597 года.

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.)

забойства віцязяў у 1623 годзе папцага уніяцкага архіепіскапа Язафата Кунцэвіча быў адабраны і пераліты на царкоўны зван з абзначэннем на ім імя гараджан. За сваю вялікую правіну — забойства высокага іерарха уніяцкай царквы — Віцебск быў пазбаўлены магдэбургскага права, яго ратуша разбурана, а з усіх гарадскіх цэркваў (апроч Прачысцёнскай) былі зняты званы. Каралеўскім загадам дазвалялася захаваць адзін толькі гасціны двор.

У 1641 годзе Віцебску было вернута магдэбургскае права і дазволена аднавіць будынак ратушы. Першую графічную выяву ратушы мы сустракаем на «Чарцяжы места Віцебска 1664 года», які быў зроблены падчас акупацыі горада расійскімі войскамі для прадстаўлення ў Маскву цару Аляксею Міхайлавічу. Як можна меркаваць па малюнку, гэта быў амаль квадратны ў плане двухпавярховы драўляны будынак з высокім шатровым дахам, завершаным надбудовай з купалам і гербам на шпілі. Ратушу абкружалі гасціны двор, а таксама паўкі і каморы, колькасць якіх набліжалася да сотні. На жаль, гэтая выява застаецца адзінай з шэрагу выяў драўляных ратуш Віцебска. Дрэва — матэрыял недаўгавечны, які, як вядома, не можа супрацьстаяць ні вадзе, ні агню. Драўляная ратуша шмат разоў гарэла (вядомы пажары 1680, 1708, 1733, 1752 гадоў), а аднаўлялася, трэба меркаваць, штораз у іншым выглядзе: праходзіў час, мяняліся эпохі, мяняліся мастацкія густы. Аднак адзіным, што заставалася нязменным, былі павага і гонар гараджан за вольнасць свайго места, заўсёдным сімвалам чаго з'яўлялася ратуша.

Чалавеку ўласціва ганарыцца тым лепшым, што ён мае ў адрозненне ад іншых. Жыхары магдэбургскага места мелі адметны, больш высокі юрыдычны статус, чым насельнікі астатніх гарадоў Рэчы Паспалітай. Любы жыхар упрывілеяванага горада незалежна ад свайго сацыяльнага стану мог прыцягнуць да судовай адказнасці прадстаўнікоў нават шляхецкага саслоўя — «князей, панов і землян і подданных их». Гэты факт быў зафіксаваны ў тагачасным заканадаўстве — «Статуце Вялікага Княства Літоўскага» 1588 года. Як адзначалася ў прывілеі, нададзеным Жыгімонтам III, «мещан места Витебского никто инший судити и влады над ними мети не будет, только войт сам сполне с бурмистрами, райцами и лавниками, водлуг способу и порядку права Майдеборского и прикладом инших мест наших судити их будут».

Сведчаннем юрыдычнай праваздольнасці магдэбургскіх гарадоў было наданне ім разам з прывілеем на вольнасці ўласнай пячаткі і герба як арыбутаў улады. «Герб надаем месту нашому Витебскому, в блекитном полю образ Спаса Збавителя нашего, и прытом зараз трохи ниже меч голый червоны, што ся мае разуметь кровавий, и такового ж гербу печать тому месту надаем и утверждаем» — было запісана ў прывілеі Віцебска 1597 года. Варта адзначыць, што існаванне інстытута гарадской геральдыкі ў сярэднявечнай Беларусі было сведчаннем глыбокай сувязі культурных, палітычных і эканамічных працэсаў, што адбываліся ў краіне, з агульнаеўрапейскай традыцыяй. Выявы, змешчаныя на гербах, як правіла,

адлюстравалі канкрэтныя асаблівасці горада і былі напоўнены рэальным зместам. Выняты з ножа акрываўлены меч на гербе Віцебска вызначаў адметнасць яго геаграфічнага становішча — крэпасці на ўсходняй мяжы Рэчы Паспалітай і асаблівую ролю места ў абароне краіны. Выява герба змяшчалася таксама на гарадскім сцягу («хоругве меской») і пячатцы, якой мацаваліся рознага кшталту гарадскія дакументы. Апроч таго, пячатку места іншым разам выкарыстоўвалі і для кляўмення тавараў, што было своеасаблівай гарантыяй іх якасці.

Развіццё гандлю было асновай росквіту гарадоў, а вытворчасцю тавараў у іх займаліся рамеснікі. Рамеснікі адной ці некалькіх блізкіх прафесій для абароны

коп храма і рабілі салютацыю нахіпеннем сцягоў і барабанам боем. Меса суправаджалася салютам з мініяцюрных гармат-салютовак (адна з іх была знойдзена падчас археалагічных раскопак на тэрыторыі ратушы ў 1980-х гадах). Для знатных гараджан у ратушы была наладжана ўрачыстая вячэра ў суправаджэнні аркестра, а для астатніх — вечарыны ў цэхавых і купецкіх дамах. З надыходам ночы на ратушы запалілі «плошкі» (ілюмінацыю) з рознымі «фігурамі і гербамі» і наладзілі феерверк.

Факт надання месту магдэбургскага права насельнікі старажытнага Віцебска ўзвалі ў ранг гарадской урачыстасці. Улетку, 16 жніўня, віцязяўне святкавалі дзень Св. Веранікі і Збавіцеля, які пазнай

цэнтра горада, таму не дзіўна, што неўзабаве да яе з тыльнага боку пачалі «пляціцца» новыя мураванкі — гандлёвыя рады, крамы ды склады, якія з цягам часу ўтварылі цэлае карэ пабудовы з утульным унутраным дворыкам. Новую віцебскую ратушу на самым пачатку XIX стагоддзя на адной са сваіх акварэляў зафіксаваў мастак Юзаф Пешка.

У ратушы як адміністрацыйным цэнтры места ў архіўных скрынях і куфрах ашчадна захоўваліся важныя гарадскія дакументы, пячаткі, судовыя кнігі, прывілеі і граматы. Найбольш каштоўныя юрыдычныя акты, якія гарантавалі правы і вольнасці гараджан, існавала даўня традыцыя захоўваць у храмах — не толькі пад аховай замкоў, але і пад апекай нябесных сіл. Так, прывілеі 1641 года на аднаўленне магдэбургскага права ў Віцебску захоўваўся ў Прачысцёнскай царкве. Пры змене кіраўнікоў дзяржавы і ўзыходжанні на прастол новага караля і вялікага князя было прынята даваць магдэбургскім гарадам новы, так званы канфірмацыйны (пацвярдзальны) прывілей на вольнасці. Віцебск атрымаў такія прывілеі ад усіх наступнікаў Жыгімонта III.

Далучэнне Беларусі ў канцы XVIII стагоддзя да Расійскай імперыі, якая не ведала інстытута магдэбургскага права, прывяло да хуткага скасавання тут незалежнасці і вольнасці гарадоў. Віцязяўне, як і жыхары іншых беларускіх местаў, не жадалі мірыцца з такім станам спраў і ў 1803 годзе, сабраўшы найбольш важныя гарадскія прывілеі і граматы, праз віцебскага пракурора Манькоўскага звярнуліся ў Пецярбург да міністра юстыцыі з просьбай захаваць за імі вольнасці, атрыманыя раней ад караляў Рэчы Паспалітай. Адзіным вынікам гэтай акцыі была страта арыгіналаў каштоўных гарадскіх дакументаў, якія згубіліся недзе ў нетрах салічных архіваў. І пазнейшая спроба адшукаць іх не мела поспеху. Добра хоць, што перад адпраўкай з Віцебска з прывілеяў былі зняты копіі, перапісаныя пазней у асобную «Кнігу прывілеяў», якая захававалася да нашага часу.

Гарадскія магістраты ў Беларусі былі ліквідаваны паводле ўказаў Кацярыны II ад 1775 і 1795 гадоў. Натуральным працягам палітыкі новай улады, якая імкнулася павесці вольныя магдэбургскія места пад агульнарасійскі ранжыр, было скасаванне старадаўняй гарадской геральдыкі. У 1781 годзе адбылося наданне новых гербаў гарадам Полацкага намесніцтва (куды ўваходзіў і Віцебск). Герб цяпер падзяліўся на дзве часткі: у верхняй размяшчалася выява двухгаловага арла, у ніжняй — «Пагоні». Усе гарады намесніцтва атрымлівалі аднолькавы герб, які адрозніваўся толькі колерам поля шчыта. Пачынаючы з 1840-х гадоў, Сенат наогул пачаў даваць гербы ўжо не асобным гарадам, а цэлым паветам і губерням. Апошні герб Віцебскай губерні быў зацверджаны ў 1856 годзе і змяшчаў выяву адной толькі «Пагоні», размешчанай на шчыце, што ўвечвала імператарскую карона і абкружаў вянок з дубовых лістоў, перавітых андрэўскай лентай.

Пасля скасавання магдэбургскага права ў будынку віцебскай ратушы размясціліся паліцыя, галоўны суд, галоўная гаўптвахта і пажарны двор. Вежа ратушы ў 1833 годзе была ператворана ў пажарную каланчу. У пазнейшыя часы ў ратушу зноў вярнуліся органы самакіравання — гарадская дума і ўправа, а на пачатку XX стагоддзя над ёю быў надбудаваны існуючы сёння трэці паверх. Віцязяўне мінулага стагоддзя сталі называць будынак «гарадской ратушай з каланчай над ёю», а ўжо нашы з вамі сучаснікі — проста «каланчай», тым самым адмаўляючы яму ў сапраўдным гістарычным сэнсе і змесце.

Зараз у віцебскай ратушы размяшчаецца абласны краязнаўчы музей. Гісторыя існуючы сёння прыбудова да ратушы шматпакутная: на пачатку 1980-х гадоў яны былі цалкам зруйнаваны, а потым нанова адбудаваны. Будынак ратушы па-ранейшаму застаецца адметным сімвалам горада, які сваёй шляхетнасцю і прыгажосцю цешыць вока месцічаў і заезджых гасцей. Будзьма ж ведаць і шанаваць яго гісторыю!

Людміла ХМЯЛЬНИЦКАЯ.

«...К ОЗДОБЕ МЕСКОЙ»

сваіх інтарэсаў аб'ядноўваліся ў цэхі, жыццё якіх рэгламентавалася статутамі. Асобных вытворцаў, якія не жадалі ўступаць у цэхі, называлі партчамі (у больш познія часы гэтая назва замацавалася за рамеснікамі нізкай кваліфікацыі і дажыла нават да нашых дзён). Паводле прывілея 1597 года, кожная з віцебскіх цэхавых арганізацый магла мець уласную харугву («и людем ремесленным, каждому цеху свою хоругву в том месте нашем Витебском за справою и ведомостью вряду меского мети позволяем и вечно утверждаем»). З пісьмовых крыніц нам вядома, як у свой час выглядала харугва цэха руплявых, якая некалі захоўвалася ў віцебскай царкве ў гонар Святых Апосталаў Пятра і Паўла. Зроблена яна была з тоўстай шаўковай тканіны, на адным баку якой размяшчалася выява Увядзення ў храм Прасвятой Багародзіцы, а на другім — Ісуса Хрыста, які ідзе па марскіх хвалях, каб уратаваць тонучага Пятра, а таксама малітоўнае заступніцтва Св. Мікалая за патапляемы бурай карабель. Харугва гэтая была зроблена досыць позна (хутчэй за ўсё, рэканструявана па старым узору), аб чым сведчыць зроблены вакол апошняй выявы надпіс: «Сооружена Витебским купцем Иваном Гвоздом, 1805 года, марта 9 дня. По реке Двине плавающие господа кормщики».

Асабліва шырока і ўрачыста гарадская геральдыка выкарыстоўвалася падчас рознага кшталту святочных цырымоній, што адбываліся ў Віцебску ў XVI—XVIII стагоддзях. Напрыклад, свята караначы Аўгуста III, што адзначалася 1 лістапада 1697 года, адбывалася наступным чынам. Яшчэ з раніцы прадстаўнікі розных цэхаў са сваімі харугвамі пад бой барабанаў пачалі збірацца ля ратушы. Сам будынак для пасяджэнняў гарадскога магістрата ўжо быў упрыгожаны сцягамі з гербамі Рэчы Паспалітай, Вялікага Княства Літоўскага, места Віцебска, Віцебскага ваяводства, ваяводы і вітаемага караля. У ратушы і вежах гарадскіх брамаў, упрыгожаных дэкарацыямі з партрэтамі манарха, ужо сядзелі музыканты, якія павінны былі іграць падчас урачыстасці. Свята адкрылася маляўнічым шэсцем прадстаўнікоў віцебскіх цэхаў у святочных строях са зброяй і належнымі арыбутамі. Ля ратушы да натоўпу гараджан прамаўлялі бурмістры, ваявода і епіскап, а ў адказ цэхі салютавалі трохразовым залпам і нахіпеннем сцягоў. Пасля шэсце накіравалася на богаслужэнне ў касцёл езуітаў, а потым — ва уніяцкую царкву. Падчас набажэнства цэхі, купецкія і яўрэйскія карпарацыі гараджан выстроіваліся ва-

атрымаў назву Свята пячаткі горада (пячаткі «пячатка» і «герб» у той час былі ўзаемазамяняльнымі і разумеліся як тоесныя). У гэты дзень віцебскі вайсковы гарнізон ва ўрачыстай амуніцыі пад гарадской харугвай рабіў развод. Кіраваў усёй працэдурай ротмістр места Віцебска, які «па належнаму яго пасадзе праву і па старадаўняму звычаю суднасіўся з магістратам і ўладарыў у годзе, а магістрат і гарадская грамада безумоўна падпарадкоўваліся яго ўладзе і распараджэнням».

Мураваны будынак ратушы, што дай-

Віцебская ратуша.

шоў да нашых дзён і па праву можа лічыцца сімвалам горада, быў узведзены ў 1775 годзе. Гэта быў час панавання ў архітэктуры мастацкага стылю барока, і таму не дзіўна, што новае гарадское збудаванне несла на сабе яго выразна вызначаны прыкметы — увагнутыя плоскасці бакавых паверхаў трох'яруснай вежы, гнуткія хвалеподобныя лініі яе слаістых карнізаў, валютных завітоў ды нават крыху манернага шатровага даху. Больш аскетычна быў зроблены асноўны прамавугольны ў плане двухпавярховы аб'ём будынка, які ў хуткім часе годна сустрэў надыход новага стылю — класіцызму. На трэцім ярусе ратушнай вежы архітэктарам было прадугледжана месца для размяшчэння гадзінніка. Аднак паколькі публічны «згарэк» ужо існаваў на вежы званыцы размешчанага поблізу езуіцкага калегіума, яго ўладкаванне на ратушы давалася адкладзіць амаль на сто гадоў, пакуль не была разабрана копішная езуіцкая вежа. Апроч сваёй асноўнай функцыі ратуша па-ранейшаму выконвала ролю галоўнага гандлёвага

СТАРАЖЫТНЫ ГОРАД НА СЛУЧЫ

«...А под городом, под стеною две реки... в под городом та река с Москву реку, да под городом же пруды... а посадом и городом и торги тот город Слуцк города Менска больши и лутчи... А в воротах и в остроге стоят воротники и стрельцы с ружницами, иноземца не сказав в острог не пустят».

Православный папестинский сборник «Хожение Трифона Коробейникова».

Любоў да роднага горада нагадвае таму, што там ты некалі з'явіўся на свет, таму, што ён стаў часткай цябе самога, тваёй душы. У смутку і радасці ў сваіх думках ты вяртаешся да таго дома, падворка, вуліцы, дзе бесклапотна прайшло дзяцінства, дзе неба было заўсёды блакітным, трава ярка-зялёнай, дажджы толькі цёплыя, а рукі матулі самыя пяшчотныя. У цяжкую хвіліну ты кідаеш усё і вяртаешся туды, каб напіцца «жывой вады» і падмацавацца энергіяй ад родных сценаў. Я люблю Слуцк — горад майго дзяцінства, горад маёй мары, згадак пра яго далёкае мінулае.

Сучасны Слуцк яго наведвальнікам не падаецца вельмі прывабным. Спраўды, ён мала чым адрозніваецца ад іншых правінцыйных гарадоў былога Саюза: такія ж, як і паўсюль, кінатэатры, падобныя крамы, жылля пабудовы і г. д. Але так было не заўсёды. Слуцк — адзін

з самых старажытных гарадоў Беларусі. Некалі ён быў у цэнтры гістарычных падзей і ў ім вірвала зусім іншае жыццё, а па рацэ Слуцкі хадзілі судны.

Летась горад адзначыў сваё 880-годдзе. Па іншых звестках, Слуцк быў заснаваны яшчэ раней, і некаторыя летапісцы згадваюць пра яго існаванне на пачатку XI стагоддзя. На жаль, дакументы, якія б сведчылі пра гэта, не захаваліся.

Так, сёння цяжка ўявіць, што яшчэ ў XII стагоддзі Слуцк быў цэнтрам удзельнага княства. Падчас набегу Батэя гораду мангола-татарскія ханы.

У 20-30-я гады XIV стагоддзя Слуцкае княства ўвайшло ў склад Вялікага Княства Літоўскага. Належала яно стрыечнаму брату Вітаўта Уладзіміру Альгердавічу, потым яго нашчадкам, князям Апелькавічам. Слуцк — адзін з першых гарадоў (пасля Брэста і Гродна), які атрымаў магдэбургскае права ў 1441 годзе. У той час ён быў трэцім па велічыні беларускім горадам. Асаблівага росквіту дасягнуў Слуцк пры князях Радзівілах. Падчас іх кіравання горад, акрамя таго, што разросся, пераўтварыўся ў сапраўдны горад-крэпасць. У Слуцку тады знаходзіліся Верхні, Ніжні і Новы замкі. Горад быў абнесены абарончымі канструкцыямі, земляным валам, ровам з вадою і бастыёнамі даўжыняй амаль 4 кіламетры. Для падрыхтоўкі афіцэраў з Бела-Падляска ў Слуцк Радзівілы перанеслі ваенную

школу — «Корпус кадэтаў». З 1581 года ў горадзе працавала друкарня. У 1617-м заснавана кальвінісцкая гімназія. Пры княжэцкім двары быў тэатр і балетная трупя Радзівілаў. Слуцк быў адным з першых гарадоў Беларусі, дзе з'явілася мануфактура — спачатку суконная, а пазней па вытворчасці знакамітых слуцкіх паясоў. Увогуле Слуцк спрадвечу славіўся сваімі рамеснікамі. Найбольш тут было развіта кушнерства, шавета, тут жылі майстры 102 прафесій, якія складалі амаль 60 працэнтаў ад усяго насельніцтва. Горад таксама быў буйным гандлёвым цэнтрам — базары месціліся ва ўсіх яго частках і на мосту. Па сутнасці, на той момант Слуцкае княства было дзяржавай у дзяржаве. Такой унікальнай адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкай праіснавала яно аж да 1791 года. На пачатку студзеня 1793 года Расія і Прусія падпісалі канвенцыю другога падзелу Рэчы Паспалітай, згодна з якой Слуцк разам з іншымі гарадамі цэнтральнай Беларусі ўвайшоў у склад Расійскай імперыі.

Паўна, гарады, як і людзі, маюць свой лёс. На змену росквіту і дабрабыту раптам прыходзіць час разладу, непараўнення, рабавання, занябданасці. Увогуле пасля далучэння да Расіі пачалося паступовае разбурэнне і спусташэнне ўсяго, чым ганарыліся случкі стагоддзямі, што будавалі і збіралі па крупінках. За два стагоддзі было знішчана і разрабавана амаль усё. Да нашых дзён з той далёкай мінуўшчыны захаваліся ў Слуцку толькі Міхайлаўская праваслаўная царква XVIII стагоддзя ды яшчэ некалькі будынкаў. Шмат спучакоў аддалі жыццё за свабоду свайго краю, шмат мусілі з'ехаць, бо так і не змаглі прыставацца да новых умоў. Апошнімі баранілі свой дом удзельнікі Слуцкага паўстання 1920 года.

Сённяшнія жыхары Слуцка, як і іншыя беларусы, не вельмі дбаюць пра мінулае, а больш жывуць штодзённымі клопатамі. Яны працуюць на самых разнастайных прадпрыемствах мясцовай прамысловасці: аўтарамонтным заводзе, макароннай фабрыцы, сыраробным і цукрафаінадным камбінатах, жалезабетонных вырабаў і дрэвапрацоўчым камбінатах і іншых. Застаецца знакамітым Слуцкі базар, куды з'язджаецца па нядзелях вялікая колькасць людзей з навакольных вёсак і гарадоў, уключаючы і Мінск.

У апошнія гады ў Слуцку з'явіўся шэраг арганізацый, якія вызначаюць перад усім каштоўнасці дэмакратыі, постаці вольнага чалавека, беларуса, вольнага грамадства. Яны працуюць на адраджэнне гістарычнай памяці, разуменне і пашырэнне ідэі свабоды.

Таіса БАНДАРЭНКА.

НА ЗДЫМКАХ: Міхайлаўская царква ў Слуцку; помнік афганцам; Палац культуры.

Фота Віктара СТАВЕРА.

ПЕРЫЯДЫЧНЫ ДРУК СЛОНІМШЧЫНЫ

Перыядычны друк Слонімшчыны мае амаль стогадовы ўзрост. Яшчэ ў час першай сусветнай вайны ў Беларусі выходзіла шмат цікавых газет і часопісаў, сярод якіх была і «Баранавіцкая нямецкая ваенная газета». Больш паловы матэрыялаў у ёй складалі артыкулы, прысвечаныя Слоніму і яго ваколіцам. Пісалася пра жыццё, архітэктур, прыроду Слонімшчыны, змяшчалася шмат фотаздымкаў і малюнкаў. На жаль, гэтую газету ў архівах Беларусі знайсці амаль немагчыма, а толькі ў музеях і архівах Германіі.

У 20-х і 30-х гадах на Слонімшчыне выдавалася некалькі газет на розных мовах. Кожную суботу на польскай мове выходзіў тыднёвік «Echo Slonimskie». Гэта быў незалежны і беспартыйны орган зямлі наваградскай. У 1938 годзе пачала выдавацца і «Gazeta Slonimska». Яўрэйскае насельніцтва старажытнага горада з 1929 года выдавала «Слонімер Ворт». Аднак гэтыя выданні праіснавалі нядоўга.

У канцы 1932 года Уладзімір Бялько разам са сваімі сябрамі Піліпам Маркевічам і Антонам Бішкірэвічам вырашылі выдаваць нелегальную газету «Піонер». Месцам яе друкавання выбралі вёску Мяльканавічы Слонімскага павета. Абавязкі адказнага рэдактара ўзяў на сябе Уладзімір Бялько.

Газета «Піонер» стала органам Слонімскага падпольнага райкома камсамола. Пісалі яе ад рукі і распаўсюджвалі на шапірографе. У ёй паведамлялася пра масавыя выступленні моладзі і дзяцей на Слонімшчыне, пра барацьбу за

школу на роднай мове. Газета высмейвала здраднікаў беларускага народа, рэзка і смела крытыкавала паліцыю. На сваіх старонках газета змяшчала замалёўкі, песні, вершы. Друкаваў свае вершы і Уладзімір Бялько. Шкада, што да сённяшняга дня не захавалася «Піонера». А ў 1933 годзе быў забіты і яго рэдактар.

У верасні 1939 года, калі ў Заходнюю Беларусь прыйшлі савецкія войскі, у Слоніме пачала выдавацца газета «Вольная праца». Яе першым рэдактарам быў Іосіф Чарняўскі.

З першых дзён вайны выпуск газеты быў спынены. Толькі 12 кастрычніка 1943 года выйшаў першы нумар палпольнай газеты, якую рэдагаваў Мікалай Бурсевіч. А Слоніміскі антыфашысцкі падпольны камітэт пачаў выдаваць газету «Барацьба». Рэдактарам яе быў пэст Анатоль Іверс. Гэтыя выданні былі невялікіх памераў, але іх партызаны і падпольшчыкі прыраўноўвалі нават да штыка і гранаты.

5 мая 1962 года «Вольная праца» была перайменавана ў газету «За перамогу камунізма» і з'яўлялася газетай Гродзенскага абкома КПБ пры Слоніміскім калгаснасаўгасным упраўленні. А праз тры гады яна стала органам Слонімскага райкома КПБ і раённага Савета.

Сёння «За перамогу камунізма» мае іншае імя — «Слоніміскі веснік». Заснавальнікамі яго з'яўляюцца мясцовыя гарадскі і раённы выканаўчыя камітэты, гарадскі і раённы Саветы дэпутатаў і калектывы газеты. А што датычыць

публікацый гэтага выдання, дык яны амаль не адрозніваюцца ад публікацый 50-х — 70-х гадоў. Складаныя праблемы жыцця слонімцаў, бюракратызм мясцовых чыноўнікаў застаюцца па-за крытыкай «Слонімскага весніка».

У гады нямецкай акупацыі (1941—1944) у Слоніме лацінкай выдавалася цікавая газета «Слоніміскі кур'ер».

У пасляваенны час вайсковая дывізія, якая дыслацыравалася ў Слоніме, на працягу многіх гадоў выдавала свой друкаваны орган — газету «Кутузовец».

У 1990 годзе выпускнік сярэдняй школы № 2 г. Слоніма Руслан Генюш пачаў спрабаваць свае сілы ў журналістыцы. Ён выдаў некалькі нумароў кволенкага «Інфармацыйнага вестніка» Слонімскага гаркома камсамола, а таксама некалькі нумароў газеты «Молодежь Слоніма». А ў мінулым годзе тыражом пяцьсот паасобнікаў пабачыла свет і газета «Вечерний Слоним с Русланом Генюшем». На жаль, да слоніміскіх чытачоў гэтае выданне так і не трапіла.

Да ўсяго сказанага пра перыядычны друк Слонімшчыны можна дадаць, што ў Рэспубліканскім камітэце па друку зарэгістраваны дзве прыватныя газеты «Гарадок» і «Газета Слонімска». Калі выхад першай застаецца адкрытым, то «Газету Слонімска» яе землякі рэгулярна пачнуць чытаць з сярэдзіны мая бягучага года.

Сяргей ЧЫГРЫН.

«ЯНКА КУПАЛА — ПУБЛІЦЫСТ»

ТАКАЯ ТЭМА КУПАЛАЎСКИХ ЧЫТАННЯЎ, ПРЫСВЕЧАНЫХ 115-М УГОДКАМ НАРАДЖЭННЯ ЯНКИ КУПАЛЫ

Міжнародны фонд Янкі Купалы, Дзяржаўны Літаратурны музей Янкі Купалы запрашаюць даследчыкаў беларускага культурнага мацерыка на довед публіцыстычнай дзейнасці аднаго з доўгідаў нацыянальнага Адраджэння, паэта-званара, чыё вяцкае слова фармавала Беларускаю ідэю.

Міжнародная навуковая канферэнцыя пройдзе 20 кастрычніка 1997 г. у Доме Купалы. Аб сваёй згодзе, калі ласка, пішыце на адрас:

220030, г. Мінск,
вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.-факс: 227-79-43;
227-78-66.

Просім паведаміць да 1 жніўня назву даклада, а таксама звесткі пра пасаду, навуковую ступень, службовы і хатні адрас, тэлефон або факс, па якім можна падтрымліваць з Вамі сувязь. Тэзісы даклада просім даслаць да 1 верасня. Доклады ўдзельнікаў канферэнцыі будуць выдадзены асобным зборнікам.

АРГКАМІТЭТ.

Инна (Михалина) БУЙЛО

ПО ПРОЙДЕННЫМ ДОРОГАМ

Я дальше училась в Вишневе у еврейки, которая окончила гимназию, жила у родителей и давала уроки русского языка. Она была пышная, румяная, относилась к нам хорошо. Помню, когда я читала стихи наизусть, она умильно слушала и тихо говорила: "Очень хорошо!" Но и здесь моя учеба длилась всего несколько месяцев. Еврейка уехала. Когда мы с Витей шли в школу, он в свою школу, а я в свою, нам всегда давали на дорогу мешочек вареного бобу. Какой он был вкусный! Это было наше дневное питание. По дороге в Вишнево было много ручейков, и мы любили прокатиться по льду. Но вот однажды Витя провалился в ручей и весь промок. Пока пришли домой, замерз и заболел острым ревматизмом. Со мной был такой же случай. В каникулы Эди мы пошли на пруд кататься на самодельных коньках. Лед еще был слабый, но мы рискнули. Эдик поехал первым, и я видела, как под ним прогибался лед, но неслась за ним. На середине пруда лед проломился, и я провалилась в воду, но почувствовала, как вода меня выталкивает. Я инстинктивно сообразила, что нужно по льду ползти к берегу. Мы прибежали домой и ничего не сказали маме. Я тайком переоделась и залезла на печь. Все обошлось без последствий.

В один Новый год, когда приехали Стася, Косточка и Эдик, нас пригласил управляющий на елку с нашим ансамблем. Эдик играл на мандолине, я на гитаре аккомпанировала, а Стася играла на балалайке. Все эти инструменты были сделаны руками отца, а научил нас играть Эдик, который постиг это от товарищей по училищу. Мы играли и пели народные песни. Получалось неплохо.

Когда Стася или Косточка уезжали, я всегда ездила их провожать на станцию Войганы. Там я впервые увидела поезд, вокзал, семафор. Все это произвело на меня большое впечатление, вокзал с керосиновыми лампами имел специфический запах, который я запомнила на всю жизнь. И когда через 50 лет снова побывала в Войганах, я вошла на вокзал и сразу ощутила этот запах. Показалось, что мне не 65 лет, а 10, так ярко встала картина тяжелого детства.

Какая была радость, когда мы ездили встречать Стасю и Косточку, сколько было волнений, когда мы с отцом стояли на перроне и ждали поезда из Вильно. Если это было ночью и подходило огнедышащее чудовище — у меня сердце останавливалось от страха и радости, что оно везет моих любимых сестреночек. И вот поезд останавливался, и из вагона выходили Стася и Косточка. Мы ехали домой. Сестрички все рассказывали отцу. Хоть дома было голодно, картошка, капуста и кислое молоко — вот наше меню, но мы не были избалованы. Самое главное, что приехали дорогие сердцу люди, хоть приезжали они всего на не-

сколько дней. Когда поезд отходил от перрона, увозя их, я горько плакала. Мне было очень одиноко дома. Зимой мы кое-как учились, то у одного, то у другого учителя, а летом моим делом было пасти корову. Мама будила меня до восхода солнца, привязывала корове на рога веревку, и я вела ее на межу. Нужно было очень следить, чтобы она не хватилась клевера или овса, за это влетело бы отцу от управляющего. Утром была халодная роса, а я всегда была босая, мерзли пальцы ног. Когда появлялось солнце, становилось теплей, высыхала роса, и тогда мама приносила мне в поле завтрак: овсяные блины с творогом, иногда с яичницей. "Пастуха нужно кормить", — говорила мама.

Сколько раз я видела восход солнца, слышала пение жаворонка и ощущала аромат полей! Это были чудесные времена! Если мы иногда брали у евреев корову, чтобы ее подкормить до осени (за молоко), тогда со мной шел в поле и Витя. Нам было весело, мы наслаждались красотой природы, каждый цветок мы рассматривали, изучали. С самого детства, когда мы ездили на телегах от помещика к помещику по белорусским дорогам, помню, что по их обочинам стояли большие кресты с распятием, на некоторых были венки из полевых цветов или фарфурки с пожеланиями. Деревни с маленькими домиками, крытыми соломой, но возле каждого много сирени и небольшой садик. Милые, родные картины, как дороги вы моему сердцу! Белорусская земля! 67 лет, как я тебя покинула, но и сейчас чувствую твой аромат, как иногда рвется к тебе сердце. Как

Працяг.
Пачатак у №№ 15—16.

тяжело сознавать, что ты не в силах выказать все, что пережито за эти годы нашей семьей. Сколько было горького, тяжелого, какую нужду терпела наша семья, сколько унижений.

Отец был очень самолюбивым, не умел низко кланяться помещику, и это очень вредило ему. Он не ходил в костел и не исповедовался, и однажды ксендз с авона сказал об отце: "Его нужно было бы проклясть, но ради детей я этого не сделаю".

Мама была очень религиозная, т. к. ее воспитывал ксендз. Но в 1911 году было совершенно страшное злодеяние в Ченстохове. Монах убил своего брата, полюбив его жену, украл из чудотворной иконы бриллианты, заменив их стеклышками. Об этом писали в газетах. Мама была в ужасе. И когда пошла на исповедь, то сказала ксендзу, что она больше не верит в Бога, если он допустил такое злодеяние и не остановил такое страшное тяжелое преступление. С тех пор она не ходила в костел, не исповедовалась, не соблюдала постов.

Отец сделал несколько ульев и завел пчел. Это было большим подспорьем для семьи. Мы меда ели очень мало, только тогда, когда его выкачивали, нам давали обрезки воска, пропитанного медом. Весь мед шел Эдику на оплату квартиры и учебы в Ошмянах. Часть мама продавала евреям в Вишневе.

Летом меня и Витю учил Эдик, а зимой мы помогали маме по хозяйству. В обязанности входило привезти на саночках дрова из сарая и накачать воды в бочки и тоже на саночках привезти к дому и перелить ведром в бочку на кухне. Вода была довольно далеко.

В это время Стася познакомилась с семьей военного, ее пригласили работать швеей. Относились к Стасе хорошо, она их обшивала за питание.

Косточка устроилась к помещику недалеко от станции Негорелое, готовила в гимназию мальчика. Мальчик благополучно поступил в гимназию, и Косточка приехала домой.

В 1913 году отец вновь ищет работу. Несколько дней его не было, затем приехал и сказал, что нашел работу в Минской губернии в имении Зазерье (какого графа, не знаю). Я впервые ехала поездом, так была очарована вокзалом, люстрами, что потеряла родителей. Они сидели в III классе, а я ушла в I, где была избранная публика, столы с белоснежными скатертями и хрусталем, чудесно одетые дамы, офицеры. Я села в уголке и наблюдала за всей этой красотой, забыв о родителях. Но ко мне подошел жандарм и спросил, где мои родители. Оказывается, родители уже искали меня, были в большом волнении. Это был Минск. Мы переночевали и на завтра поехали в Зазерье.

Здесь было довольно красиво. Большой дом с колоннами и парком, в котором жил управляющий. Наш домик, вернее, барак, стоял вдали от этого красивого дома. В нашем доме жило несколько семей. Здесь нас застала война 1914 года.

Эдика призвали в армию, и он попал в школу вольноопределяющихся. Косточка вскоре уехала в Полоцк заведовать белорусской книгарней. Стася поступила в Земский союз сестрой-хозяйкой, где она очень хорошо работала, ей дали серебряную медаль. Хотели дать золотую, но звание крестьянки не позволило.

Отец из Зазерья переехал в имение Скрыдлево Витебской губернии. Здесь мы жили в маленьком домике (барачке) на 4 семьи. Мы занимали две комнатки, в передней — русская печь, где все стряпали. Домик стоял в низине, а сверху был дом графа. Там была электромельница. Вот отец и заведовал этой мельницей. Графиня, кажется, Краситская во время войны пригласила из Кракова студентов-художников. Они жили в этом двухэтажном доме. Расписали все стены в доме, много писали картин с природы, а природа здесь была красивая. Большое озеро, лес, луга. Художникам было что писать. Я пригласила одного художника, и он попросил позировать ему в белорусском костюме. Я согласилась, он написал портрет до пояса в натуральную величину и подарил мне. Он затерялся с переездами. Очень жаль! Потом художник сделал мне предложение. Он был намного старше меня и совсем мне не нравился. Родители сказали, что мне рано выходить замуж — мне тогда шел 17-й год.

Здесь я нигде не училась и летом занималась с трехлетним сынишкой управляющего, за что они меня кормили обедом за своим столом. Мне исполнилось 17 лет, и отец взял мне паспорт. Я стала совершеннолетней. Нужно было думать о работе. Но идти в батрачки к графу мы считали для себя низким. Отец пошел на станцию Скрыдлево. Оказалось, там нужен телеграфист. Я написала заявление, но оно было безграмотным, и меня не приняли на телеграф. Получив такую пощечину, я сидела дома и занималась самообразованием. Вскоре Косточка, как всегда, наша путеводная звезда, вызвала меня в Полоцк. Она еще работала в книгарне, но книг никто не покупал: война. Она оставила книгарню, поступила в земский союз и меня устроила почтальоном. Моей обязательностью было разносить почту по отделам, с чем я кое-как справлялась. Потом меня послали ближе к фронту.

По-моему, это было недалеко от станции Парафияново, плохо помню все названия, куда меня забрасывала судьба. Здесь я жила в землянках, замаскированных елками. Нужно было кормить пленных чехов, которые рыли окопы. Я заведовала питанием, выдавала продукты, а бухгалтером была одна студентка из Москвы. Чехи питались плохо, и много их умерло от дизентерии. Потом наш пункт ликвидировали и меня перевели в другой лес, тоже в землянки, здесь были (так их называли) "хитрованцы", они часто устраивали скандалы из-за плохого питания (чечевица с сушеной воблой). Мне приходилось стоять у котла при раздаче пищи. Помню, один парень котелок с чечевичным супом выпил мне под ноги и сказал: "Лопай сама". В этом лесу, кроме "хитрованцев" и охраны, жили я и хрупкая студентка-бестужевка из Петрограда, которая вела учет. "Хитрованцы" часто под дверями блиндажа нам грозили, требовали лучшего питания. Тогда я решила верхом поехать в управление за помощью. В двух километрах от нашего лагеря стоял кавалерийский полк. Я попросила у них верховую лошадь. Ехать надо было 7—10 километров. Мне дали лошадь с "фокусами". Совсем неожиданно для меня она брала барьеры, перепрыгивая через заграждения. Я еле удерживалась у нее на спине. А через окопы не прыгала, а ложилась.

НА ЗДЫМКУ: Михалина БУЙЛО. 1922 г. Вiцебск.

«МАНАЛОГ» — НОВЫ СТАРЫ ЧАСОПІС

"Маналог — гэта вымаўленае слова. Калі слова невыпадковае, яно становіцца падзеяй". Гэты дэвіз папярэджае першы нумар новага старога часопіса. Справа ў тым, што "Маналог" працягвае традыцыю ўжо вядомага ў рэспубліцы часопіса "Такая жызнь", што шэсць гадоў аб'ядноўваў вакол сябе беларускіх журналістаў, мастацтвазнаўцаў, мастакоў і паэтаў.

Трымаць у руках гэтае выданне — ужо задавальненне. Яно нешта сярэдняе паміж пазычным альманахам і мастацкім альбомам, што і было заўважана: у 1995 годзе часопіс трапіў у лік дванаццаці выданняў краін СНД, прадстаўленых на брытанскую прэмію "Малы Букер", якая кожны год уручаецца за дасягненні ў галіне літаратуры і

выдавецкай справы. Да работы над кожным нумарам будуць прыцягвацца не толькі маладыя, але і вядомыя мастакі. Яго аўтары хочуч, каб да часопіса ставіліся як да самастойнай эстэтычнай каштоўнасці. А для гэтага ў афармленні часткі тыражу кожнага нумара выкарыстоўваюцца арыгінальныя (!) графічныя работы і аўтографы, ствараючы такім чынам унікальныя экзэмпляры часопіса, што маюць калекцыйную каштоўнасць.

Першы нумар "Маналога" прысвечаны памяці беларускага мастацтвазнаўцы Уладзіміра Бойкі, які пакінуў гэты свет год

таму назад. "Сэнс перажываемага табой, падзей значных і дробных (жыцця, нібыта, і зусім не падзей), праясняюцца пазней, значна пазней..." — напісаў Уладзімір Андрэевіч. Кім быў для нас той ці іншы чалавек, мы, як правіла, таксама разумеем многа пазней, чым варта было б. А іншы раз і проста забываем, не паспеўшы ўсвядоміць, ацаніць, зразумець да канца... як адбылося гэта з вялікім беларускім пісьменнікам Уладзімірам Караткевічам, з многімі іншымі, хто вызначыў лёс нацыянальнай культуры, чые імёны сёння помняць толькі даследчыкі ды энтузіясты. Хочацца верыць, што і

надалей у гэтым бліскучым часопісе побач з цікавымі маладымі мастакамі, паэтамі, акцэрамі будуць прадстаўлены тыя, хто, няхай нябачна, але папярэднічаў ім. Дарэчы, адна з мэт гэтага выдання — "...вярнуць айчынную культуру шэраг несправядліва забытых імёнаў..."

Аўтарам хацелася б, каб гэтае выданне запойніла той інфармацыйны вакуум, які існуе вакол некан'юнктурнай творчасці, што выцясцяецца сёння з нашага жыцця масавай культурай, даламаччы чытачу ўбачыць тыя з'явы і падзеі, якія, на думку выдаўцоў, маюць пазачасавую каштоўнасць. Няма ніякіх

сумненняў, што і з'явай, і падзеяй стаў "адкрыты" Венямін Блажэнны. Пазт, якога некалі заўважыў сам Пастэрнак, стаў вядомым яго суайчынікам толькі сёння. А пра мастака Вітала Чарнабрысава, якога выстаўляюць у Санкт-Пецярбургу, у Беларусі многія не ведаюць да сённяшняга дня.

Увогуле ж, гэты часопіс не будзе сродкам масавай інфармацыі ў традыцыйным сэнсе гэтага слова, аднак значная частка яго тыражу трапіць у буйныя бібліятэкі Беларусі, Расіі, краін Усходняй і Заходняй Еўропы, а таксама ў бібліятэку Кангрэса ЗША. Хочацца верыць, што ён адыграе сваю ролю ў папулярызацыі беларускай культуры за межамі Беларусі.

Вераніка ЧАРКАСАВА.

НА ХВАЛІ ДУХОЎНАГА АДРАДЖЭННЯ

«МАНДАЛІННЫЯ ПРЭМ'ЕРЫ»

Так назваў свой канцэрт-рэсэ- таль вядомы ў нашай рэспубліцы і не ў адной замежнай краіне выканаўца на струнных народ- ных інструментах Мікалай Мар- рэцкі — канцэртнік-віртуоз, бліскучы дэмаўрыст і мандалініст. Яшчэ параўнаўча нядаўна, гадоў дзесяць таму назад, пры наяўнасці самай смелай фантазіі вельмі цяжка было ўявіць, каб у камернай канцэртнай зале Бела- рускай філармоніі адбыўся манд- аліна-абенд, гэта значыць вы- сокамастацкі, маштабны кан- цэрт, у якім на працягу ўсяго вечара «правільна баль» мандаліна, ды яшчэ пры аніслагу. Разважа- ючы над гэтым сацыяльным фе- номэнам, міжволі задаешся пытаннем: чаму сёння гэты, зда- валася б, непрыкметны, на думку некаторых музыкантаў, інструмент пакарае сэрцы слухачоў? Можна ўявіць, што народ, які імкнецца да адрад- жэння страчанай часткі духоўнай культуры, праяўляе да яе павы- шаную цікавасць. Тут да месца будзе напаміныць народную мудрасць: «Што маем — не захоўваем, страцілішы — пла- чам». Мандаліна ў Беларусі по- бач з шасціструннаю класічнаю гітарай у канцы мінулага і пачатку гэтага стагоддзя мела шырокае распаўсюджванне ў дзвюх іпас- тасях: як класічны камерны му- зычны інструмент, што ска- рыстоўваўся для музыцыравання ў замочных сем'ях, і як маса- вы — у быццэ простага народа разам з цымбаламі, дудкамі, гармонікамі, скрыпкам, басэт- лямі і інш.

Так працягвалася да пачатку Вялікай Айчыннай вайны. У пас-

ляваенны час мандаліна пачала паступова страчваць свае раней- шыя пазіцыі ў сілу пэўных ідэа- лагічных прычын. Усё замежнае лічылася шкодным для выхавання савецкага чалавека. Выхад у васьмідзесятых гадах беларускіх музыкантаў на шырокую сусвет- ную сцэнічную эстраду паскорыў працэс іх нацыяналь- най самасвядомасці. У выніку чаго яны сталі думаць не толькі пра будучыню, пра перспектывы, але і азіраючыся назад, больш пільна ўглядаючыся ў сваё мі- нулае, выцягаючы адтуль усё самае каштоўнае і самае неаб- ходнае для далейшага прагрэсу ў галіне нацыянальнай культуры і мастацтва. Радаваць жа погляд чалавека дрэва можа толькі та- ды, калі ў яго магутная каранёвая сістэма і спрыяльная глеба. Без добрых ведаў мінулага не можа быць жадаема будучыня.

Важную ролю ў адраджэнні мандалінага выканаўчага ма- стацтва адыграла арганізацыя на базе Беларускай акадэміі музыкі Асацыяцыі беларускіх дам- рыстаў і мандаліністаў, прэзідэн- там якой абрана заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь, прафесар струннага кафедры на- родных інструментаў Г. Асма- лоўская, а намеснікам — лаў- рэат міжнародных конкурсаў, дацэнт той жа кафедры М. Мар- рэцкі. Іх намаганні і, дзякуючы саборнасці ўсіх прадстаўнікоў гэтай слаўтай прафесіі, прыга- жуна італьянка, «дама, прыем- ная ва ўсіх адносінах» — манд- аліна сёння не толькі адраджалася, як фенікс з попелу, але і заслу- жана прэтэндуе на сваю закон- ную нішу сярод сямейства стру-

нных музычных інструментаў.

Мандаліна-абенд быў адкрыты выкананнем Квартэта Ля мажор італьянскага кампазітара Ф. Джульяні. У арыгінале ён напі- саны для мандаліны, скрыпкі, альты і лютні. Але ў даным скла- дзе партыя лютні заменена вя- ланчэлю. Выканаўцы адпавед- на: Мікалай Марэцкі, Сяргей Громаў, Аляксандр Каража і Ілья Жукоўскі. Інтэрпрэтацыя на- званнага твора нагадвала пры- емную гутарку чатырох выса- кародных і пачцівых яе ўдзельнікаў. Кожны з іх выказаў сваю думку, аргументаваў яе, а затым, прышоўшы да адзінай думкі, разам урачыста абвясчалі яе існасць. Нягледзячы на тое, што дзве часткі Квартэта кантрастныя па настрою, яны з'явіліся апты- мічным пралагам усёго кан- цэрта. Слухачы адразу ж высока ацанілі выканаўчае майстэрства незвычайнага па складу квартэта і віталі яго цёпла і сардэчна.

Імкненне да натуральнасці выказвання, да жывой эмацыя- нальнай размовы, артыстычнага кантакту прадэманстравалі дзет у складзе: мандаліна — Мікалай Марэцкі, гітара — Яўген Гры- дзюшка. Гэта два таленавітыя музыканты, яны выдатна адчу- ваюць адзін аднаго. Калі слухаш у іх выкананні Тэму з варыяцыямі італьянскага кампазітара Б. Барталачы, міжволі ўзнікае думка, што сапраўдны ансамбль нараджаецца сярод аднадум- цаў, якія шукаюць індывідуаль- ных шляхі да агульнай мэты. Гэ- таму садзейнічала, напэўна, і тое, што мандаліна і гітара ства- раны геніем італьянскага народа, у іх, вобразна кажучы, цяжэ сва- яцкая кроў.

Мандаліна на сяброўскіх па- рыжэтных пачатках вяла размову і з каралеўскім інструментам — раялем. Трохчасткавы канцэрт для мандаліны і сімфанічнага аркестра (клавір В. Гладкі) аўстрыйскага кампазітара І. Гу- меля быў выкананы лёгка, са- бодна і вельмі музыкальна. Вар- та падкрэсліць, што М. Марэцкі не толькі выканаўца-віртуоз, гэ- та музыкант-мастак, яму пад сі- лу любыя жанры і стылі. І як усякі мастак, ён аддае перавагу тва- рам буйной формы. Пра гэта сведчыць выкананне слаўтага канцэрта для скрыпкі і аркестра французскага кампазітара Камі- ла Сен-Санса «Інтрадукцыя і ронда-капрычыоза». Светлая паэтычная лірыка ў спалучэнні з бліскучай віртуознасцю, прыга- жосцю рамантычнай прыўзня- тасці літаральна зачаравала слухачоў.

Свабода, раскаванасць, нат- хненасць здзіўляюць і ўраж-

ваюць. І галоўнае ўсё ж заклю- чаецца ў высокай культуры выканаўства, сутнасць якой трымаецца на сапраўднай куль- туры думкі і пачуцця, таленце, прафесіяналізме, на пераадо- ленні акадэмічных штампаў, эс- траднага эпажажу. Сапраўдны поспех з мастра Марэцкім па- дзяліла цудоўная піяністка, кан- цэртмайстар Белдзяржфілар- моніі Таццяна Вішнякова. Яна прадэманстравала і яркую ды- лагічнасць, і сапраўдную ан- самблеваць.

У другім аддзяленні канцэрта прыняў удзел вядомы і папуляр- ны цяпер ансамбль народных інструментаў Мінскага музыч- нага вучылішча імя М. Глінкі пад кіраўніцтвам Яраслава Валасю- ка. Ён паўстаў зусім не антура- жам слаўтага саліста, а раўнапраўным мастацкім партнёрам са сваім яркім твора- чым абліччам. Як і прэм'ера мандалінага выканаўчага ма- стацтва М. Марэцкага, ансамбль педагогаў з васьмі розных му- зычных інструментаў можна смела далучыць да асобай пле- яды музыкантаў-віртуозаў.

Усё другое аддзяленне кан- цэрта складалася з твораў адна- го аўтара. Гэта італьянскі кампа- зітар Мецакапа. Музыкальны эн- цыклапедыі і спойнікі не ўдастоілі сваёй увагай яго як кампазітара з самабытным творчым напра- мкам. У творчым партфелі Ме- цакапа значнае месца адведзена твораў для мандаліны і аркестраў неапапітанскага складу. Прыгажосць гучання, вяслы душэўны пыл, народная запіхвацкасць, палыміяны рыт- мы, карнавальная святочнасць і лікаванне, жыццярэаднасць і разам з тым вобразная сфера, у якой добра бачныя і маршала- добнасць, настойлівасць, чакан- насць, а таксама сканцэнтраван- насць, паэтычнасць, мройнасць, пяшчота, добразычлівасць і жэртаўлівая інтанацыя, карацей кажучы, калейдаскоп розных музычных замалёвак з жыцця

італьянскага і французскага народаў, падслуханія і ўбачанія кампазітараў. Восць гэтыя творы: Марш мандаліністаў, серанада- балеро «Баніта», канцыянета «У маркізы», Серанада-Баркарола, марш «Французскі характар», вальс «Сувенір», балеро «Та- ледзе», Тарантэла, «Канцэртная полька», Марш-Парыж. Усё другое аддзяленне прайшло на адным дыханні. Гэта было цудоўнае, адухоўленае без уся- лякай афектацыі выкананне, адзначанае глыбокім пранікнен- нем у душу музыкі.

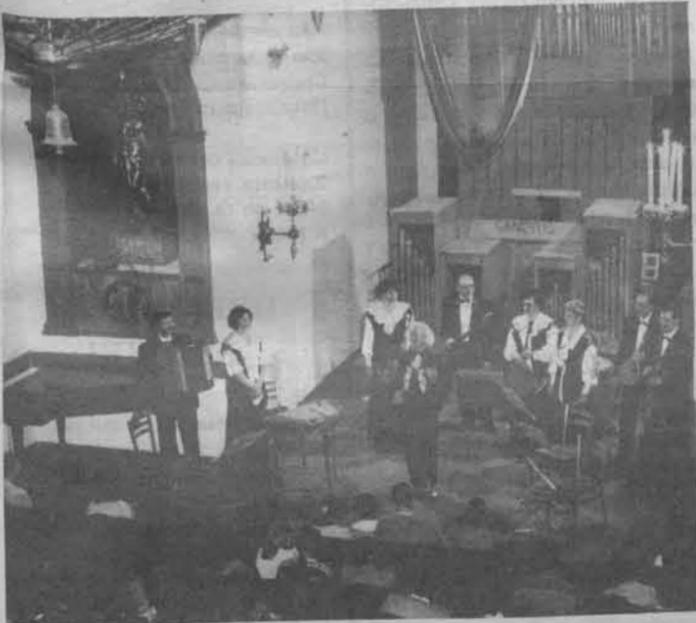
Слухачам не хацелася расста- вацца з выдатнымі артыстамі. У касцёле Святога Роха яны не лі- чылі грахом паклініцца музы- кантам, якія дораць прыгажосць людзям. Думаецца, што гэта мандаліна прэм'ера, створа- ная прэм'ерам мандалінага выканаўчага мастацтва Мікала- ем Марэцкім і яго неардынар- нымі партнёрамі запомніцца надоўга.

Было б несправядліва не ўпамінуць бліскучую, чароўную Іну Зубрыч, улюбёную ў сваю архіяджкую, але высакародную дзейнасць прапагандыста-ас- ветніка выдатнага мастацтва — музыкі. Яна не проста вяла кан- цэрт, але і па-майстэрску ажыццяўляла танальныя маду- льяцыі ад нумара да нумара.

Міхал СОЛАПАЎ,
заслужаны дзеяч мастацтваў
Рэспублікі Беларусь,
прафесар Беларускай акадэміі
музыкі.

НА ЗДЫМКАХ: выступлен- не **М. МАРЭЦКАГА** з гітарыстам **Я. ГРЫДЗЮШКАМ**; з ансамблем педагогаў Мінскага музычна- га вучылішча пад кіраўніцтвам **Я. ВАЛАСЮКА**.

Фота Сяргея БУРАВА.

НАРОДНЫЯ АБРАДЫ

Вялікае шчасце ў жыцці на- шага народа, што галоўнае гадавое свята Вялікдзень (сама назва гаворыць аб гэтым) ста- ла яшчэ і дзяржаўным святам, а многа раней — найваж- нейшым хрысціянскім святам уваскрэсення Хрыстова. Глыбока сімвалічна, што та- кую сустрэчу Новага года на самаму старажытнаму сонечна-веснаво- му календару захавалі нашы валачобныя песні з іх мажор- на-гімнічнымі аптымістычнымі напевамі. У іх бруіць бярозавы сок росквіту прыроды для но- вага вітка жыцця, а іх магічныя прыпевы-замовы робяць ва ўяўленні жадаемае рэальным. Ад хаты да хаты, ад вёскі да вёскі маляўніча-жывапісныя гурты валачобнікаў пляюць сла- ву ратайскай працы, узвы- шаюць гаспадара, гаспадыню, хлопца-паніча, дзяўчы- ну-паненку, славіць светлыя вясновыя святы. Загаловак гэ-

«НА ВЯЛІКА СВЯТА, НА ВЯЛІКДЗЕНЬ — ВЯСНА КРАСНА НА ЎВЕСЬ СВЕТ!»

тага артыкула з песні пра- даўжаецца наступным чынам:

Ішлі, прыйшлі валачобнікі,
Вясна красна на ўвесь свет!
Дачакаліся светлых святочкаў,
Вясна красна на ўвесь свет!
Светлых святочкаў-велькоднічак,
Вясна красна на ўвесь свет!
Першага свята — святога Вялічка,
Вясна красна на ўвесь свет!
Другога свята — святога Юр'я,
Вясна красна на ўвесь свет!
Трэцяга свята — святога Міколу,
Вясна красна на ўвесь свет!

У песні апяваюцца яшчэ два святы вясны: жывёлагадоўчае свята апекуна хатняй жывёлы Юр'я — 6 траўня і свята канюшкоў — 22 траўня (апошняе маляўніча выпісана ў

тургенеўскім «Бежыным лу- зе»).

Вялікдзень як перасоўнае свята стала пунктам адліку для ўсіх веснавых святаў. Паколькі ён звязаны з месяцавым ка- лендаром (з яго павінен быў пачынацца маладзік) і хрысці- янскім (абавязкова павінна было быць у нядзелю-«вос- кресенне»), таму рухалася ў розныя гады ад 4 красавіка і да 8 траўня. Але часцей за ўсё Вялічка прыпадае на сярэдзіну або другую палавіну красавіка.

Восьмы тыдзень ад Вялікадня быў Масленкай, за якой ішло сем тыдняў Вялікага пераде- лікоднага посту. Кожны з тыдняў меў таксама сваю на- зву: зборны, сярэдні, храш-

чаты, весны, пахвальны, вер- бны, велікодны. Сем наступ- ных пасля Вялікадня тыдняў заканчваліся «зялёнымі свят- камі»: Семіком і Русальным тыднямі, паміж якімі стаяла Тройца з яе ваджэннем Куста — сімвалам урадлівасці.

Вялікдзень як сустрэча Но- вага года па сонечнаму кален- дару, відаць, у дахрысціянскія часы святкаваўся на Саракі ў дзень веснавога раўна- дзенства (20 ці 22 сакавіка), але з-за названых вышэй абставін стаў перасоўным. Ка- лі з Масленкі найбольш актыў- на пачыналі на ўзгорках у пе- сеньках-вяснянках доўгім прыгожым прызыўным гукам «У-у-у-у!» гукаць-зваць вяс-

ну, то з Вялікадня, зрабіўшы засеўкі, пачыналі вадзіць, ча- сам на полі або вакол яго, ма- гічныя на ўрадлівасць, добры ўраджай карагоды, праводзіць гульні, сімвалічна хаваць ма- ланку — страпу Перуна. «Вя- лічка — чырвона яечка». Апошняе, як сімвал вечнага жыцця, складае сутнасць свята Вялікадня. Які красілі лушпін- нем з цыбулі, свяцілі ў царкве, іх качалі, з імі гулялі ў біткі, распісвалі самымі фантастыч- нымі ўзорамі — рабілі пісанкі.

У апошняю перадевікод- ную нядзелю, якую называлі Вербіцай, асвяталі ў царкве галінкі распушчанай вярбы. Ёю потым білі адзін аднаго трой- чы, прыгаворваючы: «Вярба б'е, не я б'ю, за тыдзень — Вялікдзень, ужо недалечка чырвона яечка, будзь здароў, не ўмірай, Вялікадня дачакай. Будзь прыгожы, як вярба; будзь здаровы, як вада; будзь багаты, як зямля!»

Асвятаным галінкам вярбы, як і грамнічным свечкам і са-

(Заканчэнне на 8-й стар.).

«НА ВЯЛІКА СВЯТА, НА ВЯЛІКДЗЕНЬ — ВЯСНА КРАСНА НА ЎВЕСЬ СВЕТА!»

Мікола АЛТУХОЎ

ЗВІНІЦЬ ВЯСНА

Звініць вясна на ўзгорках,
Над просіня рачной.
Здаецца, што і зоркі
Звіняць перад зарой.

Звініць вясна ў дубровах,
У сініх ручаях,
І сонейкам вясновым
Лясны гушчар прапах.

Калі вятрыска рэзі
Кранае бор крадком,
Здаецца, і пралескі
Звіняць над ручаём.

Вясна траву галубіць,
У росах зіхаціць,
А сонца, быццам бубен,
Над шатамі звініць.

Прырода ажывае,
Зімовы гоніць сон,
І ў сэрцы нарастае
Вясновы гэты звон.

РАДАСЦЬ

Якая прыгожая раніца!
Свет радасці, поўны жыцця,
А сонейка нам усміхаецца,
Нібыта матулі дзіця.

Лясок развітаўся з сумётамі,
Знікае з паляя сізізна,
Запахла зямліца грымотамі,
Вясёлкай запахла яна.

Здаецца, пунсоваю ружаю
Цвіце на зары небакарай,
Вясёлай вясною абуджаны
І поле, і рэчка, і гай.

Над светлай, празрыстай сінечаю
Каля кляпалівай ракі
Спяваюць ад ранку да вечара
Прыбыўшыя ў тэрмін шпакі.

Спяваюць салісты пярнатыя,
Здаецца, гавораць яны:
Вясна не бывае без радасці,
А радасць — без любай вясны.

ПРЫЛЯЦЕЛІ ПТУШКІ

На зары прыгожай, чыстай
У лясцы і на полі
Хуткакрылыя салісты
Сёння ў тэрмін прыбылі.

Заспявала ўся лясная
Кляпалівая сям'я.
І здаецца, што спявае
Ім сустрэчны гімн зямля.

УРАГАН НАД БРЭСТЧЫНАЙ

У ноч з 11 на 12 красавіка над
тэрыторыяй вобласці пранёсся
вечер са скорасцю да 20 метраў
у секунду. У выніку разгулу стыхіі
разбураны пабудовы ў гаспадарках
шасці раёнаў.

Людскіх ахвяр няма. Вечер
знёс дахі кароўнікаў, май-
стэрняў, выбіў шыбы цяпліц,
пакінуў без святла жыхароў трох
вёсак Жабінкаўскага раёна,
пашкодзіў апоры тэлефоннай
связі.

Хрыстос васкрос, Хрыстос
васкрос, Хрыстос васкрос**.

Пайшоў жа ён жабуруючы,
Добрых людзей турбуючы.

Прышоў жа ён да Дунаю,
А там дзеўка ваду брала.

— Падай, дзеўка, Богу вады,
Памыць Богу рукі-ногі.

Дзеўка Бога не ўвазнала,
Богу яна адказала.

— Гэта вада нячыстая,
Лісцём-дрэвам западала.

— Гэта дзеўка нячасная,
Дзевяць сыноў нарадзіла.

Дзевяць сыноў нарадзіла,
У зты Дунай патопіла.

Гледзячы праўдзе ў вочы,
трэба прызнаць, што свята
«Вялічка — чырвона яечка»,
хоць і найбольш самабытная і
прыгожая з'ява святочнай кул-
туры, але аказалася да пачатку
нацыянальнага адраджэння вельмі і
вельмі забытай, нават адсутнай у
жывым бытаванні. Але абазначэнне
свята як дзяржаўнага дало выдатны
творчы імпульс вяртанню яго ў
жыццё, святочную культуру. Цяпер
ужо не дазва, калі можна ўбачыць
малюнічы гурт валачобнікаў: за-
пявала з магутным голасам, за ім
падвойнічкі, якія спяваюць магічны
прыпеў, музыкі — скрыпка, дудка,
бубен, гармонік, кларнет, цымбалы
(або проста траісты склад), механо-
ша і іншыя тэатралізаваныя пер-
санажы. Як і ў старыя часы, спяваюць
пад вокнамі валачобныя песні, услаў-
ляюць росквіт прыроды, працу ратая,
гаспадарлівасць у светлы дзень
уваскрэсення Хрыстова як сімвала
вечнага духоўнага жыцця. Асабліва
прыгожа яны адраджаюцца, вяртаюцца ў
святочны кантэкст, інсцэніруюцца ў
фальклорных калектывах цэнтральнай і
паўночнай Беларусі. Лепшымі прыкла-
дамі можна назваць фальклорныя
калектывы з вёсак Крывое Талачынскага,
Юрацішкі Іўеўскага, Рудзенск Пухавіцкага,

** Прыпеў спяваецца пасля
кожнага двухрадкоўя.

Фота Анатоля КАЛЯДЫ.

(Заканчэнне.
Пачатак на 7-й стар.).
рачынскім галёпам (выпякаліся ў
форме птушчых лапак), надавалася
потым увесь год магічнае ахоўнае
значэнне.

У перадавёлікодную ноч (у
палякаў і чэхіў увесь Вялікдзень
назваюць Вялікая ноч) у час Усяночнай
не спалі, палілі вогнішчы, ладзілі
гульні ў чаканні ўзыходу сонца:
лічылася, што яно на золку «іграе».
Гаспадыні фарбавалі яйкі, пяклі
вёлікодны пірог («паску»), церлі
хрэн. Абавязковыя абрадавыя стравы ў
нядзелю зранку асвятчалі ў царкве,
пасля чаго ўрачыста разгаўляліся і
пачыналі валачобнічаць — ля
кожнай хаты пад вокнамі спяваць:

Ды на першы дзень святых
Вялікадней,
Хрыстос васкрос, сын Божы!
Ішлі-прышлі валачобнічкі!
Красны малойцы ды гуляючы.
Слаўнага пана ды пытаючы,
Слаўнага пана, пана Івана.
Дыптаўшыся, прышлілі

пад ваконца.
— Ой ці ж дома ты, слаўне пане!
Ці спіш, ці ляжыш, адпачываеш!
Калі спіш ці ляжыш — дык
Богу з табою.
А не спіш, не ляжыш — дык
спявай са мною.

* Тут і далей прыпеў у валачобных
песнях спяваюцца пасля
кожнага радка.

Хоць ён і дома — не абзываецца.
У новай каморы прыбіраецца.
Надзяе боты слускай работы.
Надзяе шубу сабалёвую.
Надзяе шатку бабровую.
Сустрэае светлых святочкаў,
Светлых святочкаў —
Вёлікоднічкаў.

Адзавіся, слаўны пане.
Ці ўслых табе песня

старасвецкая!
Не тамі ты нас — падары ж ты нас.
Срэбра-злата ды не важачы.
Срэбра-злата самі злічым,
Слаўнага пана ўзвялічым.
Песня спета празі нова лета.
Празі новага і вясёлага.

У цікавым артыкуле 1936 года
пра валачобныя песні выдатны
знаўца і збіральнік Рыгор Шырма
пісаў, што адпаведна народнаму
светапогляду свята ў гэтых
песнях займаюцца святой справай:
Юрый — па межах ходзіць ды
жыта родзіць, Мікола — да-
глядае, а Пятро (12 жніўня) —
закрывае. «А Божая маці жыта
жала — жыта жала ды ў сна-
почкі клала».

А вось які ўнікальны баладны
хрысціянізаваны сюжэт валачобнай
песні запісаны ад Дубаневіч
Галіны Пятроўны (маці выдатнай
выканаўцы беларускіх народных
песень Тамары Ліхадзіеўскай) у
вёсцы Сахавічы Лагойскага раёна.
Яна спявалася на золку Вялікадня
на могілках:

Вялік свята нам дзень настаў,
Ісус Хрыстос із гроба ўстаў.

Рэдактар
Вацлаў МАЦКЕВІЧ

ЗАСНАВАЛЬНІК:
Беларускае таварыства па сувязях
з суайчыннікамі за рубяжом
(таварыства «Радзіма»).

НАШ АДРАС:
220005, Мінск, праспект
Ф. Скарыны, 44.

Тэлефоны: 33-01-97,
33-02-80, 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў,
матэрыялы якіх друкуюцца на старонках
«Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Газета набрана, звярстана і
аддрукавана ў друкарні
«Беларускі Дом друку»
(220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).
Тыраж 3 000 экз. Індэкс 63854. Зак. 603.
Падпісана да друку 21.4.1997 г. у 12.00.
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.